

پروتکل الحاقی و الزامات آن چیست؟

پروتکل الحاقی هم اکنون به یکی از محورهای اصلی در میان موافقان و مخالفان توافق لوزان تبدیل شده است. به همین دلیل خبرگزاری صدا و سیما به بررسی مواد ۱۸ گانه این پروتکل و الزامات آن پرداخته است ...

پروتکل الحاقی هم اکنون به یکی از محورهای اصلی در میان موافقان و مخالفان توافق لوزان تبدیل شده است. به همین دلیل خدگانه، صدا و سیما به بررسی مواد ۱۸ گانه این پروتکل و الزامات آن پرداخته است. بر اساس تفاهم لوزان، پس از توافق جامع و نهایی میان ایران و گروه ۵+۱، جمهوری اسلامی ایران، به صورت داوطلبانه پروتکل الحاقی را در دستور کار قرار خواهد داد تا آژانس بین المللی انرژی اتمی این امکان را پیدا کند تا نظارت بیشتری بر فعالیت های هسته ای کشورمان به عمل آورد.

ایران در سال ۱۹۷۰ به صورت رسمی عضو «ان. پی. تی.» شد، معاهده ای که بر اساس آن همه کشورها حق دست یابی به انرژی هسته ای را داشته و دارند، «ان. پی. تی.» مخفف نام انگلیسی معاهده منع گسترش هسته ای (Nuclear Non Proliferation Treaty) است.

معاهده ان. پی. تی. در اول ژوئیه ۱۹۶۸ برای امضای کشورها آماده شد و در این تاریخ آمریکا و انگلیس و ۵۹ کشور دیگر آن را امضا کردند. این معاهده پس از آنکه آمریکا آن را در مجلس خود تصویب کرد در ۵ مارس ۱۹۷۰ به اجرا گذاشته شد.

کشورهای عضو این پیمان موظفند برای تعیین نحوه نظارت آژانس بر عملکرد خود توافقنامه دوجانبه ای با آژانس منعقد کنند، در سال ۱۹۹۷ کشورهای عضو ان. پی. تی. برای تقویت هدف جلوگیری از اشاعه سلاح های هسته ای توافق نامه تازه ای را بنام «پروتکل الحاقی» امضا کردند.

این سند اختیارات آژانس را برای نظارت بر نحوه عملکرد کشورهای عضو نسبت به وضعیت قبل از آن بسیار افزایش می دهد.

ایران نیز حدود ۱۲ سال پیش یعنی در تاریخ ۱۸ دسامبر سال ۲۰۰۳ میلادی این پروتکل را امضا کرد اما تاکنون به تصویب مجلس شورای اسلامی نرسیده است. اجرای پروتکل الحاقی در نهایت، نیاز به تصویب در مجلس شورای اسلامی دارد.

البته در مهرماه ۱۳۸۲ و در جریان حضور همزمان وزاری امور خارجه بریتانیا، فرانسه و آلمان در تهران، دولت وقت در اقدامی که هدف آن «اعتمادسازی» با کشورهای اروپایی اعلام شده بود، تصمیم گرفت «به طور داوطلبانه» پروتکل الحاقی را امضا و اجرا کند.

مجلس اما در سال ۱۳۸۴ (دو سال پس از اجرای داوطلبانه این پروتکل) با تصویب طرحی، دولت را موظف کرد که اجرای مفاد آن را به حالت تعلیق در آورد. فوریت این طرح در مجلس ایران در واکنش به صدور قطعنامه شورای حکام آژانس بین المللی انرژی اتمی تصویب شد که به گفته مقام های ایرانی آنها را از ادامه مذاکرات «دلسرد» می کرد.

قطعنامه شورای حکام (۳۵ عضو از اعضای آژانس بین المللی انرژی اتمی) که به پیشنهاد سه کشور آلمان، بریتانیا و فرانسه تهیه شده بود، مشخصا از ایران خواسته بود غنی سازی اورانیوم را معلق، فعالیت مرکز تولید هگزافلوراید اورانیوم اصفهان را متوقف و پذیرش پروتکل الحاقی معاهده منع و گسترش سلاح های اتمی را در مجلس شورای اسلامی تصویب کند اما به راستی پروتکل الحاقی چیست و مواد ۱۸ گانه آن چه موضوعاتی را شامل می شود.

مفاد پروتکل الحاقی:

ماده ۱ پروتکل، تصریح می نماید «مقررات موافقت نامه پادمان، تا جایی که با مقررات این پروتکل مرتبط و منطبق باشند، در این پروتکل اعمال خواهد گردید. در صورت وجود تناقض بین مقررات موافقت نامه پادمان و این پروتکل، مقررات این پروتکل حاکم خواهد بود.»

مواد ۲ و ۳ نیز در رابطه با ارائه اطلاعات می باشد که ماده ۳ خود شامل ۳ بخش است:

۱-۳ ارائه اطلاعات مورد لزوم توسط کشور عضو برای آژانس که شامل موارد زیر می باشد:

الف) شرح کلی و نیز اطلاعات مشخص کننده مکان اجرای فعالیت های تحقیق و توسعه مرتبط با چرخه سوخت هسته ای که در آنها از مواد هسته ای استفاده نمی شود و در هر جایی که توسط کشور تأمین هزینه شود، پروانه فعالیت دریافت نماید، کنترل و یا از طرف کشور اجرا شود؛

ب) اطلاعات تعیین شده توسط آژانس و مورد توافق کشور، در مورد فعالیت های بهره برداری مرتبط با پادمان در مؤسسات و مکان های خارج از مؤسسات که در آنها مواد هسته ای به طور معمول استفاده می شود؛

ج) شرح کلی در مورد ساختمان در هر ساخت گاه (Site)، شامل کاربری آن و ذکر محتویات آن در صورتی که در شرح کلی روشن و کافی نباشد، نقشه ای از سایت نیز باید همراه با شرح کلی باشد؛

د) اطلاعات مربوط به معادن اورانیوم و کارخانجات تغلیظ اورانیوم و توریوم؛

ه) اطلاعات مربوط به مواد چشمه که به ترکیب و خلوص مناسب جهت تولید سوخت یا غنی سازی ایزوتوپی نرسیده اند؛

و) اطلاعات مربوط به صادرات و واردات موادی که بر اساس موافقت نامه INFCIRC/153 لازم به ارائه آن نبوده است؛

ز) اطلاعات مربوط به موادی که از پادمان معاف شده اند (به طور مثال موادی که در فعالیت های غیر هسته ای استفاده می شوند)؛

ح) اطلاعات مربوط به پسمان هایی با پرتوزایی متوسط یا بالا شامل پلوتونیم، اورانیوم با غنای بالا یا اورانیوم 233 که پادمان بر آنها خاتمه یافته است؛

ط) تجهیزات و مواد غیر هسته ای معین که در ضمیمه 2 پروتکل فهرست شده است؛

ی) برنامه کلی مرتبط با توسعه چرخه سوخت هسته ای طی 10 سال آینده.

2 - 3 شامل تعهد کشور عضو در مورد:

الف) شرح کلی و نیز اطلاعات مشخص کننده مکان اجرای فعالیت های تحقیق و توسعه مرتبط با چرخه سوخت هسته ای که در آنها از موادی هسته ای استفاده نمی شود و در هر جایی توسط کشور عضو تأمین هزینه شده، پروانه فعالیت دریافت نماید، کنترل و یا از طرف آن کشور اجرا گردد؛

ب) شرح کلی از فعالیت ها و مشخصات اشخاص حقیقی و حقوقی جهت چنین فعالیت هایی، در مکان های شناسایی شده توسط آژانس در خارج از محلی که آژانس آنها را عملاً مربوط به فعالیت های آن محل بداند ارائه چنین اطلاعاتی منوط به درخواست ویژه از جانب آژانس می باشد و باید با مشورت با آژانس و به موقع انجام پذیرد؛

2 - 3 بنا به درخواست آژانس، کشور عضو باید در مورد هرگونه اطلاعاتی که بر طبق این ماده ارائه خواهد شد تا آنجا که به اهداف پادمان مربوط است، تفضیلات و توضیحات را در اختیار آژانس قرار دهد. این اطلاعات در مجموع شامل موارد زیر می باشد:

-این اطلاعات باید سالیانه به روز شود؛

-اطلاعات سالیانه در مورد صادرات و واردات مواد هسته ای، هنوز به مرحله اعمال پادمان نرسیده اند؛

-اطلاعات سه ماهه در مورد صادرات و واردات تجهیزات و مواد هسته ای مشخص شده در ضمیمه دو پروتکل الحاقی؛

-اطلاعه در مورد تغییرات در مکان های نگهداری پسمان هایی با پرتوزایی بالا و اطلاع قبلی به آژانس در مورد طرح های فرآوری بعدی این پسمان ها.

ماده 4 نیز در مورد دسترسی های تکمیلی صحبت می کند که از موارد اساسی و پایه ای اقدامات تحت این پروتکل می باشد.

این ماده تشریح می نماید که چرا و چه موقع دسترسی های تکمیلی باید انجام شود. این دسترسی می تواند جهت اطمینان از فقدان هسته ای و فعالیت های انجام نشده و رفع سؤالات در ارتباط با صحیح و کامل بودن اطلاعات فراهم شده بر طبق ماده 2 یا حل هر گونه تناقض در رابطه با این اطلاعات باشد.

دسترسی های تکمیلی همچنین می تواند جهت تأیید وضعیت برچیده شدن یک مؤسسه یا مکانی خارج از مؤسسات که معمولاً مواد هسته ای در آن ها به کار رفته اند باشد.

این دسترسی باید به جز در مواردی که مربوط به بازدیدهای بررسی اطلاعات طراحی یا بازرسی های ویژه یا معمولی از آن سایت باشد و حداکثر 2 ساعت یا کمتر از آن و در بقیه موارد حداقل 24 ساعت قبل به اطلاع کشور مورد نظر رسانیده شود.

همچنین ماده فوق فرصتی را جهت توضیح و موجبات تسهیل برای رفع شبهه یا تناقض هر مسأله مورد نظر را به کشور عضو می دهد.

چنین فرصتی پیش از درخواست بازرسی فراهم شد مگر آنکه آژانس تشخیص دهد که تأخیر در بازرسی به هدف و منظور بازرسی لطمه می زند.

ماده 5 نیز تعهد کشورهای عضو را در مورد اجازه دسترسی به مکان های مورد نظر بیان می دارد.

بند ج این ماده نیز اشعار می دارد که «هر مکان تعیین شده توسط آژانس به غیر از مکان های اشاره شده در بندهای الف و ب این ماده جهت انجام نمونه برداری های محیطی مختص آن مکان، چنانچه کشور عضو نتواند امکان دسترسی به این مکان ها را فراهم آورد، باید فوراً تلاش معقول خود را جهت برآوردن خواسته های آژانس از مناطق مجاور یا از طریق روش های دیگر به کار بندد.

این بند از پروتکل الحاقی یکی از محل های مورد مناقشه است که بسیاری از کارشناسان و نمایندگان مجلس معتقدند کشورها را ملزم به پذیرش تعهدی می نماید که مغایر با اصل حاکمیت ملی است و کشور متعهد ناچار است که به نفع یک سازمان بین المللی از اصل منافع ملی خود در این مورد صرف نظر نماید.

ماده 6 فعالیت های مجاز آژانس را در زمان دسترسی به مکان های مورد اشاره در ماده 5 بیان می دارد که این به طور کلی عبارت است از مشاهدات عینی، جمع آوری نمونه های محیطی، استفاده از دستگاه های آشکارسازی و اندازه گیری پرتوها و به کارگیری انواع مهر و موم و وسایل شناسایی و تشخیص دستکاری ها بررسی سوابق پادمانی مربوط به تولید و حمل.

ماده 7 در مورد دسترسی های کنترل شده بر طبق این پروتکل جهت پیشگیری از انتشار اطلاعات حساس رعایت مقررات ایمنی یا حفاظت فیزیکی یا حفظ اطلاعات حساس اختصاصی یا تجاری بحث می نماید.

ماده 8 در این ماده عنوان می گردد که هیچ یک از مفاد این پروتکل نباید موجب گردد که کشور عضو مکان هایی علاوه بر موارد اشاره شده در مواد 5 و 9، مورد درخواست برای انجام فعالیت های بازرسی در یک مکان خاص، را در دسترس آژانس قرار ندهد. آژانس باید بلادرنگ برای انجام چنین درخواستی به هر تلاش منطقی دست بزند.

ماده 12 نیز از جمله مواردی است که تعهداتی را بر کشورهای اجراکننده پروتکل تحمیل می نماید که شاید با حاکمیت ملی آن ها در تضاد باشد، اما نباید از نظر دور داشت که این شرایط را 145 کشور دنیا پذیرفته و در حال اجرای آن هستند.

این ماده تصریح می نماید که کشور عضو باید ظرف یک ماه از تاریخ دریافت یک درخواست، روادید مناسب با مجوز ورود و خروج مکرر و یا روادید عبور را در صورت لزوم، در اختیار بازرسی انتخابی و معرفی شده در درخواست، قرار دهد تا بازرسی بتواند به منظور انجام وظایف خود وارد قلمرو کشور عضو شده و در آنجا بماند.

هرگونه روادید مورد درخواست باید حداقل یک سال معتبر بوده و در صورت درخواست برای مدت انتصاب بازرسی مورد نظر در کشور عضو تمدید گردد.

بازرسی های سر زده (بدون اطلاع)

این بازرسی ها شامل بازرسی هایی است که بدون اطلاع قبلی در مورد زمان فعالیت ها یا مکان های مورد بازرسی، در یک بازرسی انجام می شود.

در عمل این موضوع، بدان معنی است که کشور و بهره بردار، زمانی از قصد بازرسان جهت انجام بازرسی مطلع می گردند که بازرسان آژانس به یک سایت وارد شده اند.

همانطور که خاطر نشان گردید این موضوع به طور مشخص مستلزم این می باشد که کشور برای چنین بازرسی، ویزایی را از بازرسان درخواست ننماید یا ویزای ورود مکرر به آنان اعطا نماید.

ماده 83INFCIRC/153 در زیر بندهای الف، ب، ج مواد مربوط به بازرسی های عادی غیرمعمول و ویژه را مطرح می نماید. در ماده 84 نیز به عنوان اقدام تکمیلی اشاره می کند که:

«علیرغم مقررات ماده 83، آژانس می تواند به عنوان یک اقدام تکمیلی، بخشی از بازرسی های معمولی پیرو ماده 80 را بر طبق اصل نمونه برداری اتفاقی، بدون اطلاع قبلی انجام دهد.»

آژانس متعهد شده است که «هرگاه عملی باشد» و بر اساس برنامه کاری، باید به طور دوره ای برنامه کلی بازرسی های اعلام شده و اعلام نشده خود را با ذکر کلی زمان های پیش بینی شده جهت بازرسی ها را به دولت ایران اعلام نماید.

ذکر واژه Whenever Practicable - هرزمان که قابل اجرا باشد - نیز به صورت کلی می تواند تفاسیر مختلفی را در مورد امکان اعلام یا عدم اعلام به همراه داشته باشد.

درخصوص مکان هایی که مرتبط با مواد هسته ای بوده ولی حاوی مواد هسته ای نمی باشد نیز لزوم اخذ مجوزهای تکمیلی جهت انجام وظیفه آژانس برای بازرسی های بدون اطلاع قبلی احساس شده که درINFCIRC/153پیش بینی گردیده است.

دسترسی به دیگر مکان های مورد نظر آژانس نیز باید به صورت موضوع و از طریق توافقات داوطلبانه با کشور صورت گیرد که مفهوم بازرسی های بدون اطلاع به این مکان ها مربوط نمی شود.

دسترسی های تکمیلی

موارد زیر طبق ماده 5 این پروتکل در ارتباط با اجرای دسترسی های تکمیلی اعمال خواهد گردید:

**در جاهای خالی نام کشور امضا کننده پروتکل نوشته می شود.

الف - آژانس بطور مکانیکی (mechanistically) یا سیستماتیک در صدد بررسی اطلاعات اشاره شده در ماده 2 نخواهد بود؛ با این وجود، آژانس حق دسترسی به مکان های زیر را دارد:

(1) هر مکان اشاره شده در ماه 5- الف (1 یا 2) به طور انتخابی به منظور اطمینان از عدم وجود مواد هسته ای و فعالیت های اظهار شده؛

(2) هر مکان اشاره شده در ماده 5-ب یا ج جهت روشن شدن مسأله مربوط به صحیح و کامل بودن اطلاعاتی که بر طبق ماده 2 ارائه شده اند یا رفع تناقض در مورد آن اطلاعات؛

(3) هر مکان اشاره شده در ماده 5-الف (3)، تا حدودی که در رابطه با اهداف پادمان برای آژانس لازم باشد، تا اظهار نامه را در مورد وضعیت برچیده شدن یک مؤسسه یا مکانی خارج از مؤسساتی که معمولاً مواد هسته ای در آنها به کار رفته اند، تایید نماید.

ب- (1) به جز مورد مذکور در بند (2) ذیل، آژانس باید قصد دسترسی خود را حداقل 24 ساعت قبل به اطلاع برساند؛

(2) در صورت درخواست آژانس برای دسترسی به هر قسمت از یک ساختگاه که این دسترسی توام با بازدیدهای بررسی اطلاعات طراحی یا بازرسی های ویژه یا معمول از آن ساختگاه باشد، مدت اطلاع قبلی حداقل 2 ساعت می باشد، اما دروضعیت های استثنایی این مدت می تواند کمتر از 2 ساعت باشد.

ج - اطلاع قبلی باید به صورت کتبی بوده و دلایل دسترسی و فعالیت های انجام شده در خلال دسترسی مشخص گردد.

د - در صورت بروز هر مسأله یا تناقضی، آژانس باید فرصتی را جهت ارائه توضیح در اختیار قرار دهد و موجبات تسهیل برای رفع مسأله یا تناقض را فراهم سازد. چنین فرصتی پیش از درخواست بازرسی فراهم خواهد شد، مگر آن که آژانس تشخیص دهد که تأخیر در بازرسی به هدف و منظور بازرسی لطمه می زند. در هر صورت، تا وقتی که چنین فرصتی در اختیار قرار نگرفته باشد، آژانس نباید دست به هیچ گونه نتیجه گیری درباره مسأله یا تناقض بزند.

ه - بازرسی تنها باید در ساعات عادی کار انجام پذیرد، مگر آن که طور دیگری مورد موافقت قرار گرفته باشد.

و - از حق همراهی بازرسان آژانس توسط نمایندگان در خلال بازرسی ها برخوردار می باشد، مشروط بر آن که بازرسان بدین طریق دچار تأخیر شده و یا مانعی در انجام وظایفشان پیش نیاید.

ماده 5

..... باید دسترسی به مکان های زیر را برای آژانس فراهم آورد:

الف - (1) هر جایی در یک ساختمان (سایت)؛

(2) هر مکانی که طبق ماده 2-الف (5) تا (8) توسط مشخص شده باشد؛

(3) هر مؤسسه از کاراندازی شده تا مکان برچیده شده خارج از مؤسساتی که معمولاً مواد هسته ای در آن ها استفاده می شده است.

ب - هر مکانی که طبق ماده 2-الف (1)، ماده 2-الف (4)، ماده 2-الف (9) یا ماده 2-ب توسط مشخص شده باشد، چنانچه نتواند امکان دسترسی به این مکان ها، به غیر از موارد مورد اشاره در بند الف (1) فوق را فراهم آورد، باید فوراً تلاش معقول خود را در جهت برآوردن خواسته های آژانس از طریق روش های دیگر به کار بندد.

ج- هر مکان تعیین شده توسط آژانس به غیر از مکان های اشاره شده در بندهای الف و ب فوق، جهت انجام نمونه برداری های محیطی مختص آن مکان، چنانچه نتواند امکان دسترسی به این مکان ها را فراهم آورد، باید فوراً تلاش معقول خود را در جهت برآوردن خواسته های آژانس از مناطق مجاور یا از طریق روش های دیگر به کار بندد.

ماده 6

آژانس در زمان اجرای ماده 5، می تواند فعالیت های زیر را انجام دهد:

الف- برای دسترسی بر طبق ماده 5-الف (1 یا 3): مشاهدات عینی، جمع آوری نمونه های محیطی؛ استفاده از دستگاه های آشکارسازی و اندازه گیری پرتوها؛ به کارگیری انواع مهر و موم و دیگر وسایل شناسایی و تشخیص دستکاری تعیین شده در آئین نامه های اجرائی؛ و دیگر اقدامات عملی که از نظر فنی قابلیت آنها به اثبات رسیده و استفاده از آنها مورد موافقت شورای حکام (که من بعد شورا نامیده می شود) و مشورت های بعدی میان آژانس و قرار گرفته باشد.

ب - برای دسترسی بر طبق ماده 5-الف (2): مشاهدات عینی، شمارش اقلام مواد هسته ای؛ اندازه گیری های غیر مخرب و نمونه برداری؛ استفاده از دستگاه های آشکارسازی و اندازه گیری پرتوها؛ بررسی سوابق مربوط به مقادیر؛ منشاء و حالت مواد؛ جمع آوری نمونه های محیطی؛ و دیگر اقدامات عملی که از نظر فنی قابلیت آنها به اثبات رسیده و استفاده از آنها مورد موافقت شورا و مشورت های بعدی میان آژانس و قرار گرفته باشد.

ج - برای دسترسی بر طبق ماده 5 - ب: مشاهدات عینی؛ جمع آوری نمونه های محیطی؛ استفاده از دستگاه های آشکارسازی و اندازه گیری پرتوها؛ بررسی سوابق پادمانی مربوط به تولید و حمل؛ و دیگر اقدامات عملی که از نظر فنی قابلیت آنها به اثبات رسیده و استفاده از آنها مورد موافقت شورا و مشورت های بعدی میان آژانس و قرار گرفته باشد.

د- برای دسترسی بر طبق ماده 5-ج : جمع آوری نمونه های محیطی، و در صورتی که نتایج آن موجب رفع مسأله یا تناقض در مکان تعیین شده توسط آژانس پیرو ماده 5-ج نگردد، استفاده از مشاهدات عینی، دستگاه های آشکار سازی و اندازه گیری پرتوها و در صورت توافق و آژانس، انجام سایر اقدامات عملی در آن مکان.

ماده 7

الف - بنا به تقاضای، آژانس و باید ترتیباتی را برای دسترسی کنترل شده (managed access) بر طبق این پروتکل جهت پیش گیری از انتشار اطلاعات حساس اشاعه هسته ای، رعایت مقررات ایمنی یا حفاظت فیزیکی یا حفظ

اطلاعات حساس اختصاصی یا تجاری اتخاذ نمایند. چنین ترتیباتی نباید موجب منع آژانس از انجام فعالیت های لازم جهت حصول اطمینان کافی از عدم وجود مواد هسته ای و فعالیت های اظهار نشده در مکان مورد نظر و از جمله حل و فصل مسأله مربوط به صحیح بودن و کامل بودن اطلاعات اشاره شده در ماده 2 یا تناقض مربوط به آن اطلاعات گردند.

ب -، هنگام ارائه اطلاعات اشاره شده در ماده 2، می تواند آژانس را از جاهایی در یک ساختمان یا مکانی که دسترسی کنترل شده را بتوان در آنجا اعمال کرد، مطلع سازد.

ج - تا زمان به اجرا در آمدن هرگونه آئین نامه های اجرایی لازم، می تواند با رعایت مفاد بند الف فوق از دسترسی کنترل شده برخوردار باشد.

ماده 8

هیچ یک از مفاد این پروتکل نباید موجب گردد تا مکان هایی را علاوه بر موارد اشاره شده در مواد 5 و 9 یا مورد درخواست برای انجام فعالیت های بازرسی در یک مکان خاص، در دسترس آژانس قرار ندهد. آژانس باید بلادرنگ برای انجام چنین درخواستی به هر تلاش منطقی دست بزند.

ماده 9

..... باید برای آژانس امکان دسترسی به مکان های تعیین شده از جانب آژانس را جهت انجام نمونه برداری محیطی گسترده مهیا کند، در صورتی که قادر به فراهم نمودن چنین دسترسی نباشد، باید تلاش منطقی خود را جهت برآوردن خواسته های آژانس در مکان های جایگزین به کار بندد.

آژانس تا زمانی که استفاده از نمونه برداری محیطی گسترده و آیین نامه های مربوط توسط شورا و مشورت های بعدی میان آژانس و به تصویب نرسیده، نباید در صدد چنین دسترسی باشد.

ماده 10

آژانس باید را از موارد زیر مطلع سازد:

الف- فعالیت های انجام شده بر طبق این پروتکل، شامل موارد مربوط به هر گونه مسایل یا تناقضاتی که آژانس به اطلاع رسانده، ظرف 60 روز پس از انجام آن فعالیت ها توسط آژانس.

ب- نتایج فعالیت های مربوط به هر گونه مسایل یا تناقضاتی که آژانس به اطلاع رسانده، در اسرع وقت و در هر حال ظرف 30 روز پس از تعیین آن نتایج توسط آژانس.

ج- آژانس از فعالیت های خود بر طبق این پروتکل نتیجه گیری هایی می نماید. این نتیجه گیری ها باید سالانه آماده گردد.

تعیین بازرسان آژانس

ماده 11

الف- (1) مدیر کل باید هر مأمور آژانس که توسط شورا به عنوان چه ظرف 3 ماه پس از دریافت تأییدیه شورا، عدم پذیرش خود را در مورد چنین مأموری به عنوان بازرس برای به اطلاع مدیر کل نرساند، بازرس اعلام شده به برای معتبر تلقی خواهد بازرس پادمان تأیید می شود را به اطلاع کشور برساند. چنان شد؛

(2) مدیر کل در پاسخ به درخواست یا به ابتکار خود باید حذف هر مأموری به عنوان بازرس جهت را به اطلاع برساند.

ب- 7 روز پس از ارسال اطلاعیه مذکور در بند الف فوق با پست سفارشی توسط آژانس جهت، چنین تلقی خواهد شد که اطلاعیه توسط دریافت شده است.

روادید

ماده 12

..... باید ظرف یک ماه از تاریخ دریافت یک درخواست، روادید مناسب با مجوز ورود و خروج متعدد و یا روادید عبور را، در صورت لزوم، در اختیار بازرس انتخابی و معرفی شده در درخواست، قرار دهد تا بازرس بتواند به منظور انجام وظایف خود وارد قلمرو..... شده و در آنجا بماند. هر گونه روادید مورد درخواست باید حداقل به مدت یک سال معتبر بوده و در صورت درخواست، برای مدت انتصاب بازرس مورد نظر در..... تمدید گردد.

آیین نامه های اجرایی ماده 13

الف- در صورتی که..... یا آژانس تشخیص دهند که نحوه اجرای اقدامات وضع شده بر طبق این پروتکل، لازم است در آیین نامه های اجرایی مشخص گردد،..... و آژانس باید ظرف 90 روز از تاریخ لازم الاجرا شدن این پروتکل تشخیص داده شود، ظرف 90 روز از اعلام چنین تشخیصی درباره این گونه آیین نامه های اجرایی به توافق برسند.

ب- تا زمان لازم الاجرا شدن هر گونه آیین نامه های اجرایی مورد لزوم، آژانس محق به اجرای اقدامات وضع شده در این پروتکل می باشد.

سیستم های ارتباطی ماده 14

الف-..... باید ارتباطات آزاد توسط آژانس برای اهداف رسمی بین بازرسان آژانس در..... و دفتر مرکزی یا دفاتر منطقه ای آژانس، شامل انتقال اطلاعات حاصل از دستگاه های نظارتی یا وسایل اندازه گیری با حضور یا در غیاب بازرسان را مجاز و محافظت نماید. آژانس در مشورت با..... حق استفاده از سیستم های موجود بین المللی ارتباطات مستقیم، شامل سیستم های ماهواره ای و اشکال دیگر مخابرات که در..... مورد استفاده نیستند، را دارد. به درخواست..... یا آژانس، جزئیات اجرای این بند در رابطه با انتقال اطلاعات حاصل از دستگاه های نظارتی یا وسایل اندازه گیری با حضور یا در غیاب بازرسان، باید در آیین نامه های اجرایی مشخص گردد.

ب- در مورد ارتباط و انتقال اطلاعات براساس بند الف فوق باید توجه کافی به ضرورت حفاظت از اطلاعات حساس تجاری یا اطلاعات طراحی دارای حساسیت ویژه از نظر.....، به عمل آید.

حفاظت از اطلاعات محرمانه ماده 15

الف- آژانس باید نظام دقیقی را جهت تضمین حفاظت مؤثر در برابر افشای اسرار بازرگانی، تکنولوژیکی و صنعتی و سایر اطلاعات محرمانه، شامل اطلاعاتی که حین اجرای این پروتکل از آنها آگاه می شود، برقرار سازد.

ب- نظام اشاره شده در بند الف فوق باید علاوه بر سایر مقررات، شامل مقرراتی راجع به موارد زیر باشد:

(1) اصول کلی و اقدامات مرتبط با جابجایی اطلاعات محرمانه؛

(2) شرایط استخدام کارکنان در رابطه با حفاظت از اطلاعات محرمانه؛

(3) دستورالعمل هایی برای موارد نقض یا ادعای نقض محرمانه بودن.

ج- نظام اشاره شده در بند الف فوق باید توسط شورا تصویب و به طور دوره ای بازنگری گردد.

ضمائم ماده 16

الف- ضامم این پروتکل بخش لاینفکی از آن به شمار می آیند. به جز موارد اصلاحیه ضامم، واژه «پروتکل» به صورتی که در این سند به کار رفته، به معنای مجموع پروتکل و ضامم می باشد.

ب- فهرست فعالیت های مشخص شده در ضمیمه 1 و فهرست تجهیزات و مواد مندرج در ضمیمه 2، می تواند توسط شورا و بر طبق توصیه یک گروه کاری دائمی از کارشناسان که به دستور شورا تشکیل می شود، اصلاح گردد. چنین اصلاحیه ای چهار ماه پس از تاریخ پذیرش آن توسط شورا به اجرا در خواهد آمد.

لازم الاجرا شدن

الف- این پروتکل به صورت زیر اجرا خواهد گردید:

تاریخی که آژانس اعلامیه ای کتبی از دریافت نماید مبنی بر این که، شرایط قانون اساسی و مقررات قانونی..... جهت اجرای آن فراهم شده باشد.

یا

پس از امضای آن توسط نمایندگان..... و آژانس.

ب- می تواند، در هر تاریخی پیش از به اجرا در آمدن این پروتکل، اعلام نماید که این پروتکل را به طور مشروط به اجرا در می آورد.

ج- مدیر کل باید فوراً کلیه اعضای آژانس را از هرگونه اعلام اجرای مشروط و به اجرا در آمدن این پروتکل آگاه نماید.

تعاریف

ماده 18

در رابطه با اهداف این پروتکل:

الف- فعالیت های تحقیق و توسعه مربوط به چرخه سوخت هسته ای عبارت از فعلیت هایی است که با جوانب فرآیند یا توسعه سیستم هایی به شرح زیر، ارتباط ویژه دارند:

-تبدیل مواد هسته ای،

-غنی سازی مواد هسته ای،

-تولید سوخت هسته ای،

-راکتورها،

-مؤسسات بحرانی،

-بازفرآوری سوخت هسته ای،

فرآوری پسمان ها با پرتوزایی متوسط یا زیاد حاوی پلوتونیوم، اورانیوم با غنای بالا یا اورانیوم -233، (شامل بسته بندی مجدد پسمان و انجام عملیاتی بدون تفکیک عناصر جهت اهداف ذخیره سازی یا دفع، نمی باشد).

اما این موضوع در برگیرنده فعالیت های مربوط به تحقیقات نظری یا علوم پایه یا تحقیق و توسعه در زمینه کاربردهای صنعتی رادیو ایزوتوپ، کاربردهای پزشکی، آب شناسی و کشاورزی، تأثیرات بر بهداشت و محیط زیست و بهبود شرایط نگهداری نمی شود.

ب- ساختگاه (site) یعنی ناحیه ای محدود شده توسط مرتبط با اطلاعات طراحی برای یک مؤسسه از جمله مؤسسه تعطیل شده در خارج از مؤسساتی که معمولاً از مواد هسته ای استفاده می کند، منجمله مکان تعطیل شده در خارج از مؤسسات که مواد هسته ای معمولاً استفاده می شده است (این موارد به محل هایی با سلول های داغ یا جایی که فعالیت های مربوط به تبدیل، غنی سازی، تولید سوخت یا بازآوری انجام می شده است، محدود گردد). همچنین شامل تمام تأسیسات مجاور مؤسسه یا مکان، جهت ارائه یا استفاده از خدمات اساسی شامل سلول های داغ برای فرابری مواد پرتو دیده ای که حاوی مواد هسته ای نیستند؛ تأسیساتی برای آزمایش، ذخیره سازی و دفع پسمان؛ و ساختمان هایی مرتبط با فعالیت های مشخص شده به وسیله تحت ماده 2- الف (4) فوق.

ج- مؤسسه از کاراندازی شده یا مکان برچیده شده خارج از مؤسسات یعنی تأسیسات یا مکانی که وسایل اساسی و جنبی آن برچیده شده یا به گونه ای از کار انداخته شده که دیگر برای ذخیره سازی به کار نمی رود و امکان استفاده از آن برای کاربری، فرآوری یا بهره برداری از مواد هسته ای وجود ندارد.

د- مؤسسه تعطیل شده یا مکان تعطیل در خارج از مؤسسات یعنی تأسیسات یا مکانی که بهره برداری در آن متوقف و مواد هسته ای از آنجا منتقل شده ولی از کاراندازی نشده است.

ه- اورانیوم با غنای بالا یعنی اورانیوم حاوی 20% یا بیشتر از ایزوتوپ اورانیوم-235.

و- نمونه برداری های محیطی مختص هر مکان یعنی جمع آوری نمونه های محیطی (برای مثال، هوا، آب، گیاهان، خاک، مالشی (smears) در محدوده یا مجاورت مکانی تعیین شده توسط آژانس، به منظور کمک به آژانس جهت نتیجه گیری در مورد فقدان مواد هسته ای یا فعالیت های هسته ای اظهار نشده در یک مکان مشخص.

ز- نمونه برداری محیطی گسترده یعنی جمع آوری نمونه های محیطی (برای مثال، هوا، آب، گیاهان، خاک، مالشی) در مجموعه ای از مکان های تعیین شده توسط آژانس به منظور کمک به آژانس جهت نتیجه گیری در مورد فقدان مواد هسته ای یا فعالیت های هسته ای اظهار نشده در ناحیه گسترده.

ح- مواد هسته ای یعنی هر ماده چشمه یا هر ماده شکاف پذیر ویژه همانطوری که در ماده XX اساسنامه آژانس تعریف شده است. اصطلاح ماده چشمه در مورد کانی ها یا باقی مانده آنها کاربرد ندارد. هر تصمیمی از طرف شورا در مورد ماده 20 اساسنامه آژانس بعد از لازم الاجرا شدن این پروتکل که موجب الحاق موردی به مواد تعیین شده به عنوان مواد چشمه یا مواد شکافت پذیر ویژه گردد، تنها پس از پذیرش از جانب بر طبق این پروتکل معتبر خواهد بود.

ط- مؤسسه یعنی:

(1) یک راکتور، یک مؤسسه بحرانی، یک کارخانه تبدیل، یک کارخانه تولید سوخت، یک کارخانه بازفرآوری، یک کارخانه جداسازی ایزوتوپی یا یک تأسیسات انبار جداگانه؛ یا

(2) هر مکانی که مواد هسته ای در آنجا معمولاً به مقدار بیش از یک کیلوگرم مؤثر استفاده می شود.

ی- مکان خارج از مؤسسات یعنی هر تأسیسات یا مکانی که مؤسسه نبوده و مواد هسته ای در آنجا معمولاً به مقدار یک کیلوگرم مؤثر یا کمتر استفاده شود.

کارشناسان حقوق بین الملل معتقدند که پروتکل الحاقی 100 در صد با منافع ما در تضاد است و هرگز نباید آن را تصویب کنیم. محمدجواد لاریجانی گفت: نام پرونده هسته ای ما را باید مناقشه هسته ای گذاشت، مباحثه بسیار کم نظیر بین المللی که مناقشه ای ساده نیست که مثلاً اطرافش درباره موضوعی اختلاف نظر باشد.

وی افزود: دولت های غربی و به تعبیر رئیس جمهور، علفی های 1+5 به حقوق ملت ما در زمینه های مختلف به ویژه عرصه پولی و دسترسی به فناوری صلح آمیز هسته ای تجاوز کردند و ما در صدد دفع این تجاوزیم.

این کارشناس حقوق بین المللی گفت: پس اساساً این مذاکره مربوط به حل یک مناقشه میان دو طرف نیست بلکه مربوط به دفع تجاوز است و آنها برای گرفتن بهترین نتیجه از تجاوزشان تلاش می کنند و البته متوجه شده اند این طور نیست که این تجاوز فقط برایشان فایده داشته باشد بلکه هزینه هم داشته است.

بدون تردید مطالعه مواد 18 گانه پروتکل الحاقی نشان می دهد حتی با چشم بند هم نمی توان جلوی برخی سوءاستفاده های احتمالی را در زمان اجرای این پروتکل گرفت. (خبرگزاری صدا و سیما)